

Bijlage 1

VOORTGANGSRAPPORTAGE DECEMBER 2009 – JUNI 2010

De aanpak vanuit het programma Veilige Publieke Taak kent drie sporen: grenzen stellen, het aanpakken van daders (pijler 1: regie) en het ondersteunen van werkgevers (pijler 2)¹.

PIJLER 1: REGIE

Afstemming en eenheid van beleid zijn belangrijke voorwaarden voor het effectief optreden tegen agressie en geweld. Vanuit de regiefunctie die het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties op het terrein van de veilige publieke taak vervult, is in de verslagperiode de volgende voortgang geboekt.

Grenzen stellen aan geweld

In het kader van grenzen stellen is in 2008 de landelijke norm Veilige Publieke Taak gerealiseerd waarin de norm van acceptabel gedrag wordt beschreven en die ondertekend is door de Ministers en vertegenwoordigers van diverse koepel- en brancheorganisaties. De boodschap vanuit deze landelijke norm is dat agressie en geweld tegen werknemers met een publieke taak nooit worden getolereerd.

Publiekscampagnes

In de verslagperiode hebben twee grote campagnes vanuit het programma Veilige Publieke Taak plaatsgevonden. De eerste campagne betrof de thema's 'Veilige Publieke Taak' en 'Jaarwisseling'. De tweede campagne was een herhaling van het thema 'Veilige Publieke Taak' uit de eerste campagne. De campagnes bestonden onder andere uit radio- en televisiespots, interactieve banners en billboards en een toolkit met ondersteunend campagnemateriaal voor intermediaire organisaties om aan te haken bij de campagnes. De video van de billboard campagne² heeft via internet een zeer grote verspreiding gekend en tot vele – nationale en internationale – positieve reacties geleid. Op YouTube is de video bijna 150.000 keer bekeken en op www.geenstijl.nl meer dan 230.000 keer.

Er hebben twee evaluaties plaatsgevonden waaruit blijkt dat met de campagnes een aantal positieve effecten is gerealiseerd:

- Het probleembesef is vergroot bij het algemeen publiek (respectievelijk van 84 naar 90% en van 50 naar 69%);
- Het aantal mensen dat aangeeft zelf iets te kunnen doen als zij getuige zijn van agressie en geweld tegen werknemers met een publieke taak is toegenomen (van 78 naar 85% en van 77 naar 86%);
- De intentie om in de toekomst iets te doen als men getuige is van agressie en geweld tegen mensen met een publieke taak was al hoog (85% en 84%) en is zelfs toegenomen (naar achtereenvolgens 91% en 88%);

¹ Tweede Kamer, vergaderjaar 2007-2008, 28 684, nr. 117

² Zie <http://www.youtube.com/watch?v=VLE5216Ule4>

- De vier handelingsperspectieven zijn bij een ruime meerderheid van de mensen bekend. De handelingsperspectieven zijn:
 - vraag anderen om hulp en spreek samen de dader aan;
 - bel 1-1-2;
 - blijf bij het slachtoffer en;
 - maak foto's voor de politie en meld je als getuige.

2010-0000679289

Campagne onderwijs

Met steun van het programma Veilige Publieke Taak is in april 2010 de campagne 'Veilige Publieke Taak in het onderwijs' van start gegaan van het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen. De campagne duurt tot december 2010. De campagne heeft ten doel om het bewustzijn en het gevoel van urgentie bij onderwijsinstellingen op het gebied van agressie en geweld te stimuleren. De campagne moet ook uitdragen dat personeel in het onderwijs zijn werk veilig moet kunnen uitvoeren.

Het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen spreekt met deze campagne primair bestuurders van onderwijsinstellingen aan op hun verantwoordelijkheid op het gebied van veiligheid. Secundair wordt het onderwijspersoneel aangesproken op het belang van veiligheid en tertiair de gemeenten. De gemeente heeft een lokale regierol op het gebied van veiligheid.

Campagne Boeit me dat

Op initiatief van de politie Limburg Zuid is in die politieregio de campagne 'Boeit me dat' gestart, gericht op jongeren.

Hierbij komen de kinderen aan het woord van brandweer- en politiemensen en van buschauffeurs. Op de site www.boeitmedat.nl geven deze kinderen aan dat zij het niet langer accepteren dat leeftijdsgenoten hun ouders agressief bejegenen. Tijdens het Pinkpopfestival in Limburg is met een grote stand extra aandacht gevraagd voor dit onderwerp.

Film ARO/GIR

Het Agressie Registratie Overheden (ARO)/Gemeentelijk Incidenten Registratiesysteem (GIR) is een landelijk incidentenregistratie-systeem, waar alle werkgevers met een publieke taak gebruik van kunnen maken. Veel werkgevers registreren onvoldoende, of zijn niet op de hoogte van de werkwijze en het gebruik van een goed registratiesysteem. Afgelopen voorjaar is er daarom een film ontwikkeld over de voordelen van een goede registratie van incidenten. De film is gemaakt met input vanuit de gemeenten, het A+O fonds en het programma Veilige Publieke Taak. De film wordt gebruikt om bij overheden het gebruik van het ARO/GIR te promoten.

Aanpakken van daders

Uitgangspunt van de dadergerichte aanpak is dat daders van agressie en geweld altijd een reactie krijgen. Deze aanpak richt zich enerzijds op het verhogen van de pakkans en anderzijds op het geven van een lik-op-stuk-reactie. Dit laatste houdt

in dat daders - zo mogelijk - direct strafrechtelijk en financieel verantwoordelijk worden gesteld voor hun gedrag.

2010-0000679289

Ketenintensiveringsregio's

In februari 2010 heeft de Minister besloten vijf van de twaalf politieregio's die zich hiervoor hadden aangemeld – te weten Groningen, Noord en Oost Gelderland, Amsterdam-Amstelland, Midden en West Brabant en Zeeland - aan te merken als ketenintensiveringsregio Veilige Publieke Taak. Doel van de ketenintensiveringsregio is het bevorderen van de samenwerking tussen politie, Openbaar Ministerie en een aantal ketenpartners in de regio. De ketenpartners zijn onder andere werkgevers uit het Openbaar Vervoer, Ziekenhuis, Belastingdienst, Brandweer, Ambulance zorg, Jeugdzorg, Welzijnswerk en Gerechtsdeurwaarders. De samenstelling van de deelnemers verschilt per regio.

De samenwerking is gericht op het gezamenlijk stellen van een norm en het aanpakken van daders van agressie en geweld tegen de publieke taak. Binnen de regio's worden verschillende thema's opgepakt. Hierbij kan gedacht worden aan het verhalen van schade op de dader en lik-op-stuk-beleid door de werkgever. De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de Korpsbeheerders van de regio's hebben voorjaar 2010 een convenant ondertekend waarin de samenwerking wordt bekrachtigd. Dit convenant is een afspraak op hoofdlijnen. De gedetailleerde afspraken op regionaal niveau zijn uitgewerkt in prestatiecontracten. Met alle regio's is inmiddels een prestatiecontract ondertekend.

Eenduidige Landelijke Afspraken

Op 1 april 2010 zijn de Eenduidige Landelijke Afspraken (ELA) voor politie en openbaar ministerie in werking getreden³. Het doel van deze afspraken is een eenduidige, effectieve en snelle afhandeling van agressie en geweld tegen functionarissen met een publieke taak door politie en Openbaar Ministerie. Onderdeel van de afspraken is een actief communicatiebeleid door het Openbaar Ministerie. Vanaf de inwerkingtreding communiceert het Openbaar Ministerie bij incidenten en strafzaken heel actief over deze afspraken.

In april 2010 is een inspectiebericht van de Inspectie Openbare Orde en Veiligheid verschenen over het onderzoek 'Politie en Veilige Publieke Taak'. In het onderzoek – dat in het derde kwartaal 2010 van start gaat - wordt onder andere gekeken hoe ver het staat met de bekendheid en de invoering van de Eenduidige Landelijke Afspraken in de korpsen.

Verhogen pakkans

Pilots inzet camera's

De inzet van camera's kan bijdragen aan een verbeterde opsporing en vervolging van daders van agressie en geweld. Van daaruit financiert het Ministerie van

³ Tweede Kamer, vergaderjaar 2009-2010, 28 684, nr. 267

Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties een tweetal pilots voor het gebruik van camera's bij ambulance en politie.

2010-0000679289

Tot de zomer van 2010 hebben vier regio's (Den Haag, Rotterdam, Drenthe en Amsterdam) deelgenomen aan de pilot camera's op ambulances. Sinds de vorige voortgangsrapportage⁴ is de kwaliteit van de camera's aanzienlijk verbeterd. Uit de bijgevoegde eindevaluatie blijkt dat professionals in het opsporings- en vervolgingsproces (advocaten, rechters, politiemensen) de kwaliteit van opgenomen beelden geschikt achten voor sfeerbepaling en identificatie van daders. Uit de eindevaluatie blijkt tevens dat de helft van de werknemers zich veiliger voelt door de camera's. Echter, met de evaluatie is ook duidelijk geworden dat als zich incidenten voordoen, deze veelal niet door de ambulancemedewerker zijn gemeld bij de werkgever en daarmee ook niet veiliggesteld zijn voor opsporing en vervolging. Wil de inzet van camera's op ambulances dus een bijdrage kunnen leveren aan de opsporing en vervolging van daders, dan is het verhogen van de meldingsbereidheid van werknemers een eerste vereiste. De sector ambulancezorg is één van de sectoren waarin de aanpak van agressie en geweld geïntensiveerd wordt. Meldingsbereidheid wordt hierin meegenomen.

Naast de ambulancezorg heeft de regio Rotterdam-Rijnmond een subsidie ontvangen voor een pilot voor het gebruik van camera's op brandweervoertuigen en de daarbij behorende communicatiecampagne. Er zijn tot op heden (peildatum 12-08-2010) geen incidenten geregistreerd. Door de regio Rotterdam-Rijnmond zal voor eind 2010 een evaluatie worden gehouden.

Uit de pilots met technische hulpmiddelen bij de politiekorpsen Groningen, Rotterdam-Rijnmond, Hollands-Midden, Twente en Haaglanden kan voorzichtig worden geconcludeerd dat cameratoepassingen - zoals camera's op noodhulpvoertuigen en het werken met bodycams - een preventief en de-escalierend effect hebben op het gedrag van verdachten maar ook op het gedrag van de politiemedewerker zelf. De kwetsbaarheid en het draagcomfort van de bodycams is een punt van zorg. De kwaliteit van de beelden - met name tijdens de nachtelijke uren - zijn kwalitatief niet bruikbaar. Over de uitkomsten van de rapportage die is bijgevoegd, zullen dit najaar gesprekken plaatsvinden.

Aangiftebereidheid vergroten

Aangiftebereidheid kan positief beïnvloed worden door de mogelijkheid tot het doen van aangifte via internet. In de regio Rotterdam-Rijnmond zijn voorbereidingen getroffen voor het doen van internetaangifte. De proef zal met ondersteuning vanuit het programma Veilige Publieke Taak in de tweede helft van 2010 worden uitgevoerd.

Ook heeft er voorlichting plaatsgevonden binnen het Openbaar Ministerie en de politie om de huidige wettelijke mogelijkheden om de identiteit van het slachtoffer af te schermen, beter te benutten. De parkethoofden hebben de handleiding voor anonimiteit in het strafproces bekend gemaakt en onder de aandacht gebracht van de politiekorpsen in hun regio en binnen hun eigen OM-organisatie. Voorts is de handleiding geplaatst op de interne netwerken van Openbaar Ministerie en politie⁵.

⁴ Tweede Kamer, vergaderjaar 2009-2010, 28 684, nr. 247

⁵ Tweede Kamer, vergaderjaar 2009-2010, 28 684, nr 266

Voor uitbreiding van de huidige wettelijke mogelijkheden wordt onder meer onderzocht of er mogelijkheden zijn voor aangifte op nummer. Het Burger Service Nummer (BSN) dat door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties wordt beheerd, wordt hiervoor echter niet geschikt geacht en is hiervoor niet bedoeld. Het BSN is breed toegankelijk binnen de overheid en daardoor onvoldoende anoniem en mogelijk gevoelig voor misbruik. Andere mogelijkheden worden nog onderzocht vanuit het programma Veilige Publieke Taak. Zo heeft de zorginstelling Bouman GGZ begin dit jaar afspraken gemaakt met het Openbaar Ministerie Rotterdam over beperkte anonieme aangifte. Afsproken is dat de directeur van de zorginstelling de aangifte doet en dat een slachtoffer als getuige wordt gehoord en slechts met voornaam in het dossier voorkomt. Het adres is ook dat van de organisatie en niet van de medewerker of de directeur. De zorginstelling heeft hierdoor vaker aangifte kunnen doen.

2010-0000679289

Vanuit het programma Veilige Publieke Taak is een inventarisatie gemaakt van het aangifteproces bij de politie. Uit deze inventarisatie kwam onder andere naar voren dat in verschillende korpsen wordt geëxperimenteerd met verschillende vormen van aangifte om de drempel voor slachtoffers en hun werkgevers te verlagen, zoals aangifte ter plaatse, 3D-tele-service en skype-aangifte. Om de aangiftebereidheid te verhogen wordt ook geëxperimenteerd met bijvoorbeeld een Aangifte Volg Systeem (Noord Holland Noord).

Ook is in een aantal korpsen afspraken gemaakt over het aangifteproces met bepaalde instellingen die regelmatig met geweld te maken krijgen, zoals penitentiaire inrichtingen, openbaar vervoer en stadstoezicht.

Buitengewone opsporingsambtenaren (BOA)

Op 1 april 2010 is de BOA circulaire (kenmerk 5647961/10) in werking getreden. In het nieuwe bestel zullen alle BOA's - als zij over de vereiste opleiding beschikken - opsporingsbevoegdheid krijgen voor een aantal bij strafrechtartikel genoemde feiten (waaronder belediging, bedreiging en mishandeling) als tijdens de uitoefening van de taak geweld tegen hen wordt gepleegd. Daarmee is de positie van de BOA in het strafproces versterkt.

Informatie-uitwisseling over risicopersonen en risicolocaties

Om onderlinge informatie-uitwisseling te bevorderen tussen werkgevers over risicopersonen en risicolocaties, is vanuit het programma Veilige Publieke Taak een Regionale Agressie-incidenten Waarschuwingssystematiek (RAW) ontwikkeld. Eventuele partners in de informatie-uitwisseling kunnen echter pas starten als de systematiek aan het College Bescherming Persoonsgegevens is voorgelegd. Geschat wordt dat deze procedure drie maanden duurt. Gezien de beperkte termijn waarbinnen de ketenintensiveringsregio's tot resultaten moeten komen, wordt op dit moment afgezien van pilots met de RAW bij werkgevers in deze regio's. Bovengenoemde regionale registratie - die persoonsgegevens bevat en onder de Wet Persoonsgegevens (WPG) valt - wijkt af van de landelijke incidentenregistratie-systemen Agressie Registratie Overheden (ARO) en Gemeentelijk Incidenten Registratiesysteem (GIR). GIR en ARO bevatten alleen incidentgegevens en geen dadergegevens. Het zijn managementtools waarmee aard en omvang van de incidenten wordt vastgesteld en aan de hand waarvan preventieve maatregelen kunnen worden genomen. Het ARO en GIR lenen zich in de huidige vorm niet voor daderregistratie.

Lik-op-stuk-reactie naar de dader*Schadeverhaal*

Naar aanleiding van de toezegging in het Algemeen Overleg van 28 januari 2010⁶ is de volgende cijfermatige informatie beschikbaar ten aanzien van schadeverhaal. Uit de tussenmeting⁷ blijkt dat van de respondenten die schade hebben geleden door een geweldsincident gemiddeld 14% zijn schade (deels) heeft verhaald. Daarbij is er groot verschil tussen de verschillende sectoren. Van de respondenten werkzaam bij de sector politie heeft 52% zijn schade verhaald. De sector onderwijs scoort respectievelijk 6%, 4%, 3% en 0% (primair, voortgezet, middelbaar beroepsonderwijs, hoger beroepsonderwijs).

Voeging in de strafzaak en het voeren van een civiele procedure is in respectievelijk 51% en 5% van de gevallen de wijze waarop de schade is verhaald. In 29% van de voorvallen heeft de werkgever de schade overgenomen en in een civiele procedure verhaald. In 15% is de schade op andere wijze (buitengerechtelijk) verhaald.

Wat betreft de hoogte van de schadebedragen⁸ is op basis van de Inventarisatie veiligheidsbeleid tegen agressie en geweld bij werkgevers met een publieke taak (bijgevoegd) alleen informatie bekend van het Uitvoeringsinstituut Werknemers Verzekeringen (UWV). Bij het UWV hebben zich in een halfjaar tijd 34 gevallen van materiële schade voorgedaan, waarvan er 33 daadwerkelijk zijn verhaald. Het ging daarbij om een schadebedrag van € 33.210,- dat feitelijk is geïnd. Bij de overige sectoren is hierover bij de branche/koepelorganisaties geen informatie bekend.

In de regio's Haaglanden en Hollands-Midden is in november 2009 de pilot Intensivering schadeverhaal gestart waarbij verzekeraars - doordat zij actief worden geïnformeerd over geweldszaken - de schade die het gevolg is van geweld tegen werknemers met een publieke taak, verhalen op de daders. Hiertoe is een convenant gesloten tussen het Openbaar Ministerie Den Haag, het Verbond van Verzekeraars, Zorgverzekeraars Nederland, de politiekorpsen Haaglanden en Hollands-Midden en de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Gebleken is dat in de eerste maanden van de pilot één grote zaak (mishandeling van een HTM controleur) bij de verzekeraars is aangemeld met een verhaalbaar bedrag van € 2.500,-. De deelnemers aan de pilot geven te kennen dat het labelen van dossiers waarin sprake is van geweld tegen de publieke taak door de politie een punt van aandacht is. Het Openbaar Ministerie (Slachtoffer Informatie Punt) heeft in april een jurist aangesteld. Deze volgt de actuele zaken actief op en screent zaken uit 2009 op lichamelijk letsel. Er zijn in het kader van de pilot inmiddels 10 zaken aangemeld bij de verzekeringsmaatschappijen.

In de politieregio (tevens ketenintensiveringsregio) Midden en West Brabant zijn gesprekken gaande tussen politie, Openbaar Ministerie en een aantal regionale werkgevers om te komen tot het realiseren van een gezamenlijk schadeloket. Doel van de pilot is de expertise te verhogen door deze te beleggen bij één specialist die voor meerdere werkgevers de schade verhaald.

⁶ Tweede Kamer, vergaderjaar 2009-2010, 28 684, nr. 269

⁷ Een onderzoek naar agressie en geweld door externen onder werknemers (met en zonder klantcontacten) van de publieke sectoren op basis van Flitspanel onderzoek (juni 2010, nog te publiceren)

⁸ Toezegging in het AO van 28 januari 2010, Tweede Kamer, vergaderjaar 2009-2010, 28 684, nr. 269

Per 1 juli 2010 is de Wet verplichte medewerking bloedtest in strafzaken in werking getreden. Deze wet zorgt voor een snelle behandeling van slachtoffers – waaronder werknemers met een publieke taak - die als gevolg van een misdrijf mogelijk met HIV of Hepatitis B of C zijn besmet. Vastgesteld kan worden of de verdachte drager is van een ernstige ziekte. Het Openbaar Ministerie kan nu een verdachte verplichten om mee te werken aan een bloedtest wanneer hij dit weigert. Door deze snelle bloedtest kan het slachtoffer meteen onderzocht en preventief behandeld worden. Betrokken instanties, waaronder het Openbaar Ministerie, de politie, de GGD en het Academisch Ziekenhuis Amsterdam, dragen intern zorg voor voorlichting aan de medewerkers. Ten behoeve van burgers en publieke professionals is de wet via www.rijksoverheid.nl onder de aandacht gebracht⁹.

PIJLER 2: FACILITEREN EN ONDERSTEUNEN VAN WERKGEVERS

Werkgevers met een publieke taak hebben een eigenstandige verantwoordelijkheid in het beschermen van hun werknemers en hun publieke taak tegen agressie en geweld. Om een effectieve aanpak van agressie en geweld door werkgevers te bevorderen is het van belang dat zij kunnen beschikken over een goed instrumentarium. Vanuit het programma Veilige Publieke Taak worden de ontwikkeling en verspreiding van effectieve instrumenten en interventies onder werkgevers met een publieke taak gestimuleerd. De afgelopen periode zijn in dit streven de volgende resultaten behaald.

Helpen van werkgevers (bij het beschermen van hun werknemers)

Intensiveringstraject 5 werkgevers

Het programma Veilige Publieke Taak ondersteunt in 2010 vijf grote, landelijke werkgevers met een publieke taak bij de intensivering van hun aanpak van agressie en geweld. Dit zijn: het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV), de Belastingdienst, Jeugdzorg, Ambulancezorg en de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI). Bij de keus voor deze vijf werkgevers is onder meer gekeken naar het hoge aantal incidenten en het relatief grote aantal werknemers dat er werkzaam is. De Belastingdienst en het UWV richten zich vooral op de verbetering van de zogenaamde dadergerichte maatregelen zoals het registreren van incidenten, het reageren naar de dader, het verhalen van de schade en het doen van aangifte. Met de andere werkgevers in het intensiveringstraject wordt nog verkend op welke manier zij het beste ondersteund kunnen worden. Daarnaast worden de vijf werkgevers gestimuleerd om te leren van elkaars aanpak door middel van gezamenlijke bijeenkomsten. Met andere grote overheidswerkgevers - zoals gemeenten, provincies, het Rijk en de politie - zijn eerder al afzonderlijke afspraken gemaakt.

⁹ Toezegging van de Minister van Justitie bij de behandeling van het wetsvoorstel op 11 september 2008 om voorlichting omtrent de invoering van het wetsvoorstel te verzorgen.

Vertrouwenslijn politieke ambtsdragers

2010-0000679289

Vanaf 1 oktober 2009 is de Vertrouwenslijn voor politieke ambtsdragers en openbaar bestuurders operationeel en belegd bij Stichting M.. Doel van de Vertrouwenslijn is hen een luisterend oor bieden en advies geven over het voorkomen en afhandelen van voorvallen van agressie en geweld. Deze Vertrouwenslijn maakt ook gebruik van het al bestaande buddysysteem van het Nederlands Genootschap van Burgemeesters. Het buddysysteem zorgt ervoor dat burgemeesters die geconfronteerd worden met agressie en geweld, advies en steun krijgen van een collega-burgemeester. In mei 2010 is de Vertrouwenslijn ook opengesteld voor familieleden van politieke ambtsdragers, omdat er bij hen behoefte bleek. Omdat uit het onderzoek naar aard en omvang van agressie en geweld tegen publieke ambtsdragers¹⁰ blijkt dat de bekendheid van de vertrouwenslijn van Stichting M. laag is, zal speciale aandacht worden besteed aan het vergroten van de bekendheid van de Vertrouwenslijn. Prioriteit hierbij wordt gelegd bij raadsleden en wethouders, vanwege de omvang van deze groep lokale politieke ambtsdragers en het grote aantal slachtoffers van agressie en geweld onder deze categorie.

Momenteel wordt de laatste hand gelegd aan de tussentijdse evaluatie van de Vertrouwenslijn.

Expertisecentrum VPT

Voor het verder terugdringen van agressie en geweld tegen werknemers met een publieke taak is een intensieve aanpak door werkgevers nodig. Conform de toezegging in mijn brief van oktober 2009¹¹ zullen werkgevers hierbij worden ondersteund vanuit een Expertisecentrum Veilige Publieke Taak. Doel van dit expertisecentrum is het bieden van ondersteuning aan werkgevers met een publieke taak bij het ontwikkelen en implementeren van een effectieve aanpak ter vermindering van agressie en geweld.

Vanaf januari van dit jaar kunnen zij terecht bij de helpdesk Veilige Publieke Taak voor advies en ondersteuning bij het verhalen van schade als gevolg van agressie en geweld. Deze Helpdesk wordt onderdeel van het expertisecentrum. Daarnaast is dit voorjaar met werkgevers gesproken over hun specifieke behoeften aan ondersteuning. Hieruit blijkt dat het expertisecentrum haar diensten prioritair dient te richten op het uitwisselen van best practices en het geven informatie over trainingen, schadeverhaal en het implementeren van beleid. Vanaf dit najaar wordt verder gebouwd aan een dergelijk breed loket waar werkgevers terecht kunnen voor een effectieve aanpak van agressie en geweld.

¹⁰

¹¹ Tweede Kamer, vergaderjaar 2009-2010, 28 684, nr. 247

Stimuleringsregeling Veilige Publieke Taak

2010-0000679289

Het Ministerie van Binnenlandse Zaken beoogt met de Stimuleringsregeling Veilige Publieke Taak het eigen initiatief en een effectieve aanpak door werkgevers met een publieke taak te stimuleren. Conform de toezegging in de vorige voortgangsrapportage¹² zijn de goede praktijkvoorbeelden uit de stimuleringsregeling 2008 op de website www.veiligepublieketaak.nl onder de aandacht van andere organisaties gebracht. Daarnaast zijn de goede voorbeelden in vakbladen van het Openbaar bestuur, Zorg, Welzijn, Onderwijs en Openbaar vervoer gepubliceerd.

In 2010 zijn 45 (van in totaal 113) aanvragen voor een totaalbedrag van 1,3 miljoen euro toegekend. Hiermee is het financieringsplafond overschreden. Deze overschrijding wordt gefinancierd uit de reguliere begroting van het programma Veilige Publieke Taak.

In de bijlagen treft u een overzicht aan van de regionale en sectorale spreiding van de aanvragen van 2010.

Stimuleringsregeling 2008, 2009, 2010

Uit de aanvragen blijkt dat meer organisaties intensief aan de slag zijn met het tegengaan van agressie. Sinds de start in 2008 is het aantal aanvragen en het gevraagde bedrag met vijftig procent gestegen.

	2008	2009	2010	TOTAAL
Aantal aanvragen	58	89	113	260
Gevraagd bedrag	€ 2,2 miljoen	€ 6,1 miljoen	€ 5,6 miljoen	€ 13,9 miljoen
Toegekende aanvragen	30	37	45	112
Toegekend bedrag	€ 1,25 miljoen	€ 1,6 miljoen	€ 1,3 miljoen	4,15 miljoen

Uit de aanvragen in de periode 2008-2010 kan geconcludeerd worden dat:

- Zowel in 2008, 2009 en 2010 zijn vanuit alle regio's aanvragen ingediend. In al die jaren kwamen de meeste aanvragen uit West Nederland en het minste vanuit Noord- en Oost Nederland.
- In 2008 vanuit drie sectoren geen aanvragen zijn ingediend (woningcorporaties, welzijn en brandweer); in 2009 vanuit alle sectoren behalve woningcorporaties; in 2010 vanuit alle sectoren.
- In 2010 zijn voor het eerst vanuit de sector woningcorporaties vijf aanvragen ingediend; hiervan is één aanvraag gehonoreerd.
- De inhoudelijke kwaliteit van de aanvragen is sinds de start van de subsidieregeling sterk gestegen. In 2008 was ruim de helft van de aanvragen gericht op een individuele aanpak, zoals het opstellen van een agressieprotocol en het trainen van medewerkers. Nu is dat 40%. In 2010 is 38% van de aanvragen gericht op samenwerking tussen ketenpartners (onder andere politie en andere organisaties). Over de effecten van de toegekende projecten zal in 2011 worden gerapporteerd.

¹² Tweede Kamer, vergaderjaar 2009-2010, 28 684, nr. 260

Ook in 2010 wordt de Veilige Publieke Taak AWARD uitgereikt. Deze AWARD is voor de meest succesvolle en inspirerende aanpak van agressie en geweld tegen medewerkers met een publieke taak. Dit jaar zijn 18 inzendingen ontvangen. De jury - onder voorzitterschap van Secretaris-Generaal van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties - heeft uit het aanbod drie inzendingen genomineerd, te weten:

- Stichting Bureaus Jeugdzorg Haaglanden, Den Haag;
- De Bascule GGZ-instelling, Duivendrecht;
- Openbaarvervoerbedrijf GVVU, Utrecht.

Vanaf september 2010 hebben bezoekers via de website www.VPTBeurs2010.nl hun voorkeur kunnen uitspreken via een stembouton voor één van de genomineerden.

Op 7 oktober 2010 is tijdens de VPT Beurs De Bascule als winnaar bekend gemaakt. De Bascule ontving naast de AWARD, een kunstwerk en een cheque van € 25.000,-

Sociaal-economische kosten

Er is nog te weinig inzicht in de kosten die het gevolg zijn van agressie en geweld. Hiertoe wordt vanuit het programma Veilige Publieke Taak een instrument ontwikkeld waarmee werkgevers inzicht krijgen in de kosten van incidenten en in de kosten van maatregelen die zij inzetten om agressie en geweld te voorkomen en te verminderen. Dit instrument wordt in eerste instantie vanuit het programma Veilige Publieke Taak kleinschalig ingezet bij enkele organisaties. Deze ervaringen worden dan gebruikt bij de verdere uitrol van dit instrument.

Agressie en Weerbaarheidsonderzoek

Begin 2010 is het Agressie en Weerbaarheidsonderzoek (AWO) door Internetspiegel beschikbaar gesteld aan werkgevers binnen de gehele publieke sector¹³. Met dit instrument kunnen werkgevers zelf periodiek de effectiviteit van hun aanpak van agressie en geweld meten. De resultaten van hun aanpak kunnen werkgevers benchmarken met die van collega-organisaties. Het onderzoek biedt onder andere inzicht in de effecten op de veiligheidsbeleving, de tevredenheid en het verzuim van werknemers. Vanuit het programma Veilige Publieke Taak en Internetspiegel zijn enkele sales en communicatiemiddelen ingezet om gebruik van AWO door werkgevers te bevorderen. Een aantal organisaties heeft dit instrument ondertussen toegepast of heeft hiertoe concrete plannen. In de tweede helft van 2010 wordt hier verder op ingezet.

Aanpak Veilige Publieke Taak bij sectoren en departementen

Rijk: Naar aanleiding van het voornemen om nadere afspraken met het Rijk te maken over het invoeren van de acht maatregelen voor een effectief veiligheidsbeleid¹⁴, is in het overleg van Secretarissen-Generaal (SGO) in april 2010 een verklaring ondertekend waarin zij afspreken:

- De acht maatregelen voor een effectief veiligheidsbeleid tegen agressie en geweld uit te werken in een plan van aanpak bij die Rijksonderdelen die meer

¹³ Zie www.internetspiegel.nl

¹⁴ Tweede Kamer, vergaderjaar 2008-2009, 28 684, nr. 185

risico's hebben op incidenten. Bij de meeste onderdelen is dit inmiddels gebeurd;

2010-0000679289

- Het Agressie en Registratiesysteem Overheden (ARO) uiterlijk december 2010 in te voeren bij die Rijksonderdelen die meer risico's hebben op incidenten.

Daarnaast is het concept van het onderdeel agressie en geweld in de Arbocatalogus Rijk gereed. Verwachting is dat de Arbocatalogus Rijk in het vierde kwartaal 2010 verschijnt.

Politie: Op 4 februari 2010 is de landelijke uitvoeringsregeling "protocol Geweld Tegen Politie Ambtenaren" van kracht geworden. Deze uitvoeringsregeling is gericht op de werkgeversrol van de politie, in de aanpak geweld tegen politiemedewerkers. Hiermee is tegemoet gekomen aan eerdere afspraken gemaakt in het Cao-overleg politie. Het proces en de verantwoordelijkheden van de verschillende functionarissen zijn hierin duidelijk beschreven. Evaluatie van het incident en proces moeten uiteindelijk leiden tot het voorkomen en het terugdringen en het beheersen van geweld tegen politieambtenaren. De kwaliteit van zorg en nazorg zou hierdoor verbeterd kunnen worden omdat naast persoonlijke aandacht voor de politiemedewerker kort na het incident er ook aandacht is voor het thuisfront en de mogelijke gevolgen op de lange termijn. Ook de politiemedewerker zelf wordt gewezen op zijn verantwoordelijkheid om vormen van agressie en geweld te melden en te registreren. Hierdoor moet bij de korpsleidingen meer inzicht ontstaan in de aard en de omvang van deze problematiek en kunnen ook de juiste maatregelen worden genomen. Elk politiekorps heeft nu een portefeuillehouder aangewezen die verantwoordelijk is voor de kwaliteit van de aanpak en de implementatie van deze landelijke uitvoeringsregeling. Met ingang van 1 september 2010 vindt ook de registratie van geweldincidenten tegen de politie met een eenduidige herkenbare en herleidbare code plaats. Het managementteam van het korps wordt periodiek over de aard en de omvang van het geweld geïnformeerd.

Brandweer: Binnen de Nederlandse Vereniging voor Brandweezorg en Rampenbestrijding (NVBR) zijn afspraken gemaakt over een intensievere aanpak van agressie en geweld tegen brandweerpersoneel. Deze afspraken zijn gericht op bewustwording, beleidsvorming en kennisoverdracht. De landelijke inspanningen die de NVBR het afgelopen half jaar heeft gepleegd, hebben geleid tot de volgende activiteiten en resultaten:

- Benoeming van 25 aanspreekpunten voor de aanpak van agressie en geweld in de 25 veiligheidsregio's/regionale brandweerorganisaties;
- Voortdurende communicatie van de NVBR richting korpsen zich te verdiepen in de beschikbare gemeentelijke Arbocatalogus om daar uit te halen wat aanvullend bruikbaar is voor de eigen organisatie en het al bestaande beleid binnen de regio;
- Organisatie van een minisymposium Veilige Publieke Taak, waarin vanuit het programma Veilige Publieke Taak en het A&O-fonds presentaties zijn gegeven over het Gemeentelijk Incidenten Registratiesysteem (GIR). Zoals eerder aangegeven, gaan de veiligheidsregio's met het GIR werken. Bij de implementatie tracht de NVBR een coördinerende rol te spelen;
- Organisatie van workshops Veilige Publieke Taak op het NVBR-congres dat in september jl. heeft plaatsgevonden.

Naast bovenstaande landelijke activiteiten organiseren tientallen grotere en kleinere korpsen activiteiten op het vlak van agressie en geweld. Deze variëren van

beleidsafspraken over aangiftebeleid, personeelstrainingen en voorlichtingscampagnes. Ook nemen vier korpsen deel aan de ketenintensiveringsregio's Groningen, Noord-Oost Gelderland, Zeeland en Amsterdam Amstelland. Tot slot inspecteert de arbeidsinspectie tot en met januari 2011 de brandweerkorpsen, waarbij agressie en geweld een specifiek aandachtspunt vormen.

2010-0000679289

Onderwijs: Om de veiligheid van medewerkers in het primair-, voortgezet-, speciaal- en middelbaar onderwijs te stimuleren heeft het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen het programma Veilige Publieke Taak Onderwijs (VPTO) ontwikkeld. Kern van het programma VPTO is de eigen risicobeoordeling en de verantwoordelijkheid van de werkgever naar de eigen medewerkers. Om het programma VPTO kracht bij te zetten wordt tijdelijk een aantal adviseurs gratis beschikbaar gesteld die op bestuursniveau adviseren om de bewustwording over veiligheid te vergroten.

In april 2010 is dit programma van start gegaan met een brief van de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, gericht aan alle schoolbesturen, om hen te informeren over de activiteiten. Daarna is door middel van een startersmailing VPTO, een informatieve folder, persberichten van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, introductiemailings adviseurs, free publicity artikelen, advertorials, én prominente plaatsing op de website van het Centrum school en veiligheid aandacht gegeven aan dit programma.

Normen veilige publieke taak onderwijs

In een groot deel van de uitingen komen de acht normen voor Veilige Publieke Taak Onderwijs terug. Deze zijn afgeleid van de acht maatregelen die in het rijksbrede programma Veilige Publieke Taak worden genoemd. De normen zijn inmiddels opgenomen in de arbocatalogus Voortgezet Onderwijs.

Inzet adviseurs VPTO

Om besturen van onderwijsinstellingen één op één te kunnen adviseren, is besloten om vijf adviseurs VPTO in te zetten voor de campagne: één per sector, twee voor het Primair Onderwijs (vanwege het grote aantal schoolbesturen in deze sector). De inzet van de adviseurs VPTO gebeurt in overleg met de sectorraden. De adviseurs zijn in augustus 2010 begonnen met het benaderen en ondersteunen van besturen en zullen dit tot eind 2010 blijven doen.

Gerechtsdeurwaarders: De Koninklijke Beroepsorganisatie van Gerechtsdeurwaarders (KBvG) is met subsidie van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties een pilot gestart met 30 camera's op kleding van gerechtsdeurwaarders. In geval van een incident dienen de beelden als bewijsmateriaal bij het doen van aangifte en eventuele vervolging. De KBvG evalueert de pilot samen met politie en het Openbaar Ministerie.

Arbeidsinspectie: In vervolg op de aankondiging in de vorige voortgangsrapportage¹⁵ over de acties van de Arbeidsinspectie ten aanzien van het thema 'agressie en geweld' meld ik u de stand van zaken: 2010-0000679289

- Er zijn in de verslagperiode inspecties verricht bij Uitvoeringsinstituut WerknemersVerzekeringen (UWV)/Gemeentelijke Sociale Diensten en in het Openbaar Vervoer (januari tot juli 2010); de inspecties bij diverse zorgdoelgroepen lopen nog (april 2010 tot januari 2011). Over de resultaten van deze inspecties zal de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid u informeren. Tijdens de inspecties werden de organisaties gewezen op de elf stappen die volgens de Arbeidsinspectie nodig zijn om op grond van de Arbeidsomstandighedenwet een goed agressiebeleid te voeren. Deze stappen lopen parallel met de acht maatregelen die het programma Veilige Publieke Taak aanbeveelt om agressie en geweld aan te pakken.
- Naast de inspecties geeft de Arbeidsinspectie voorlichting over maatregelen om agressie en geweld te bestrijden. In maart 2010 is de voorlichtingscampagne 'Voorkom problemen, weet hoe het zit' van start gegaan. In deze campagne worden werkgevers met een publieke taak via de media gewezen op hun plicht om werknemers tegen agressie en geweld te beschermen en is voorlichting gegeven over te nemen maatregelen. De campagne loopt nog. Het is nu nog te vroeg om effecten van deze campagne te kunnen melden.

Openbaar vervoer: In november 2009 is het rapport 'Naar een veiliger openbaar vervoer voor werknemers' van de Taskforce Veiliger Openbaar Vervoer aan de Tweede Kamer aangeboden¹⁶. Vertegenwoordigers van alle partijen uit het openbaar vervoer hebben verklaard dat zij zich vanuit hun eigen verantwoordelijkheid en in gezamenlijkheid willen inspannen om de maatregelen, zoals beschreven in het rapport te realiseren.

De regievoering voor de afstemming en realisatie van de maatregelen is neergelegd bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. De stuurgroep van de Taskforce Veiliger Openbaar Vervoer is onder leiding van de Secretaris-Generaal van dat ministerie gecontinueerd. In de stuurgroep zijn begin 2010 afspraken gemaakt over de onderscheiden verantwoordelijkheden, de onderlinge afstemming, de wijze van gezamenlijke financiering en de rapportagelijnen.

Hieronder een kort overzicht van de stand van zaken van de 16 maatregelen zoals die in het rapport van de Taskforce zijn opgenomen:

1. *Verankeren sociale veiligheid in concessies, opdat maatregelen ter bescherming van rijdend personeel geen onderwerp concurrentie vormen voor concurrentie bij het verkrijgen van een concessie:*
De 12 provincies en 7 stadsregio's zijn - vanuit hun eigen verantwoordelijkheid voor de concessieverlening - nog in overleg om te bezien op welke wijze invulling kan worden gegeven aan deze maatregel.
2. *Afspraken maken over sociale veiligheid tussen werknemers en werkgevers:*
In het najaar van 2009 zijn in de Cao's van het streekvervoer specifieke afspraken gemaakt over de sociale veiligheid. Onder andere is afgesproken dat nieuwe bussen standaard met camera's worden uitgerust. Ook bij NS en deels bij het stadsvervoer zijn er afspraken gemaakt ter bescherming van de

¹⁵ Tweede Kamer, vergaderjaar 2009-2010, 28 684, nr. 260

¹⁶ Tweede Kamer, vergaderjaar 2009-2010, 28 642, nr. 47

veiligheid van het rijdend personeel. Deze aanbeveling uit het rapport van de Taskforce heeft hiermee zijn uitwerking gekregen.

3. *Strafbaar stellen opgelegd reisverbod en vergroten mogelijkheid om verblijfsverbod op te leggen en te handhaven:*
De aanpassing van de wet personenvervoer 2000 tot het strafbaar stellen van een opgelegd reisverbod is in juni 2010 aan de Tweede Kamer aangeboden¹⁷. De mogelijkheden voor het opleggen van een verblijfsverbod liggen wat complexer. Hierop wordt nog gestudeerd. Zowel de wet Personenvervoer 2000 als de APV bieden mogelijke oplossingen hiervoor.
4. *Versterken bevoegdheden van de boa/ verruiming schikkingmogelijkheden:*
Zoals hierboven al vermeld, is op 1 april 2010 een nieuwe BOA circulaire van kracht geworden waarmee ruimere (opsporings)bevoegdheden tot de mogelijkheden behoren.
5. *Verbeteren uniforme registratie van incidenten in het openbaar vervoer:*
De stuurgroep heeft geconstateerd dat alle vervoerbedrijven een gelijke categorie-indeling hanteren bij hun incidentenregistraties. Maar dat garandeert nog geen optelbaarheid, omdat indien er bijvoorbeeld (meer) camera's bij een halte of station worden geïnstalleerd dat kan leiden tot meer geregistreerde incidenten. De stuurgroep wil eerst de praktijksituaties analyseren en dan bezien of optelbaarheid haalbaar is.
6. *Verbeteren overlegstructuur en informatie-uitwisseling tussen stads- en streekvervoerders en politie:*
Er worden vele pilots uitgevoerd om structurele verbetering in de communicatie tussen politie en ov-bedrijven te bewerkstelligen. Daarbij gaat de aandacht uit naar het ontwikkelen van een overlegstructuur en verbeteringen in de registratie, zodat bijvoorbeeld 'hot spots' eerder in beeld komen. In de vorige voortgangsrapportage is aangegeven dat de Politieacademie opdracht heeft gekregen om de onderscheidende handhavingstrategieën binnen het openbaar vervoer in kaart te brengen en de effectiviteit onderling te vergelijken. Deze rapportage is nog niet beschikbaar.
7. *Uitbreiden en verbeteren cameratoezicht op probleemlijnen in het streekvervoer en doorkoppelen van camerabeelden na noodknopgebruik naar verkeerscentrale en politie:*
Bij de decentrale overheden en bij de Federatie Mobiliteitsbedrijven Nederland (FMN) zijn er inventarisaties van (probleem)lijnen waarop een camera gewenst is. Hoewel door nieuwe concessies het aantal bussen zonder camera nu snel daalt, is er nog afstemming tussen overheid en vervoerder nodig om tot een eensluidend overzicht te komen waar op korte termijn een inhaalslag nodig is. Het aantal lijnen waarop inmiddels een camera aanwezig is, is sinds het uitbrengen van het rapport van de Taskforce sterk gestegen, mede als gevolg van de Cao afspraak (zie bij maatregel 2).
Bij de provincie Gelderland loopt een pilot voor doorkoppelen van live camerabeelden. De infrastructuur is ingericht en operationeel. De pilot loopt tot 30 november 2010. Daarna vindt rapportage plaats.
8. *Efficiëntere en slimmere inzet van toezichthoudend personeel:*
Vanuit de stadsregio Amsterdam is een voorstel gedaan voor een efficiënter toezicht op het stationsplein Amsterdam. Daar komen ook meerdere vervoerders samen. Door beter op de hoogte te zijn van de locatie van alle aanwezige toezichthouders in het gebied, kan de dichtstbijzijnde toezichthouder altijd ter plaatse komen. Dit levert een snellere reactietijd op en werkt de-escalerend. Vanwege de complexe situatie voor de aansturing van

¹⁷ Tweede Kamer, vergaderjaar 2009–2010, 32 403, nr. 1 & 2

veiligheidspersoneel (gemeenten, KLPD, streekvervoer) is nog verder afstemming nodig.

9. *Uitbreiding menselijk toezicht in streekvervoer in twee pilotregio's en uitbreiding menselijk toezicht in avonduren metro:*

De streekvervoerbedrijven hebben een voorstel uitgewerkt om in nog nader te bepalen gebieden pilots te houden. Het gaat daarbij om de inzet van 2x18 fte extra toezichthoudend personeel. Er vindt nog afstemming plaats welke concessieverleners kunnen meefinancieren. Een bijzonder element in het voorstel is de meer centrale aansturing van toezichthoudend personeel. Door het creëren van een poule van toezichthouders kunnen deze op basis van actuele incidentenregistratie flexibel (en concessie-overstijgend) ingezet worden. Hiermee wordt tegemoet gekomen aan de wens van de Tweede Kamer om te komen tot een 'ov –politie'¹⁸.

Over de uitbreiding van toezichthoudend personeel in de metro in Rotterdam bestaat op het moment van rapporteren nog geen overeenstemming tussen vervoerders en vervoersautoriteiten.

10. *Informatie en ondersteuning bij het opstellen van lokale veiligheidsarrangementen:*

Eind 2009 is door Kennisplatform Verkeer en Vervoer (KpVV) een handreiking opgeleverd. Inmiddels is er ook een samenvattende 'factsheet' aan toegevoegd. Vanuit de gemeenten is een nieuw initiatief ontwikkeld onder de naam van een veiligheidsbus, die kan ondersteunen bij organiseren van een structurele samenwerking tussen regionale vervoerders, gemeenten en politie en kan resulteren in een veiligheidsarrangement.

11. *Opleiden buschauffeurs in streekvervoer in gastheerschap en het de-escaleren van geweld:*

Om te komen tot een verlaging van het aantal incidenten - door gastheerschap en de-escalerend gedrag - bieden de vervoerders binnen Federatie Mobiliteitsbedrijven Nederland (FMN), een aantal opleidingen aan, die chauffeurs beter voorbereiden op de dagelijkse werkzaamheden. De opleiding is bij alle vervoerders ingebracht als vast onderdeel in de opleiding die iedere chauffeur dient te volgen.

12. *Het verbeteren van het verhalen van schade:*

Zie hiervoor de bovengenoemde Eenduidige Landelijke Afspraken.

13. *Oprichting van shared services schadeverhaal voor werkgevers:*

Zie hiervoor het bovengenoemde expertisecentrum VPT.

14. *Vereenvoudigen van het aangifteproces:*

Hiervoor zij verwezen naar wat bovenstaand vermeld staat bij Aangiftebereidheid vergroten en de Eenduidige Landelijke Afspraken. Daarnaast is ook binnen het openbaar vervoer de brochure "Aangifte? Gewoon doen!" – een stappenplan voor aangiftebeleid – breed verspreid.

15. *Campagne normen en waarden:*

Op dit moment worden met de vervoerbedrijven afspraken gemaakt over de verdere invulling van een reeds ontwikkelde meer algemeen opgezette campagne ('normaal doen is zo gek nog niet'). Een eerder concept is in Almere reeds toegepast. Het streven is er op gericht om de vertaling naar het openbaar vervoer dit najaar te maken zodat de campagne dan kan starten.

16. *Pilot weekendje weg*

De verdere implementatie van deze 'lik-op-stuk' maatregel is bemoeilijkt door een recente uitspraak van gerechtshof in Leeuwarden op 4 juni 2010. Hieruit blijkt dat het niet zondermeer mogelijk is vooraf te communiceren dat bij zware overtredingen een ov-gebruiker een weekend moet "zitten". Niettemin wordt

¹⁸ Tweede Kamer, vergaderjaar 2009-2010, 28 642, nr 46

met betrokken partijen nader verkend welke mogelijkheden er voor het openbaar vervoer nog zijn.

2010-0000679289

Bijlagen

2010-0000679289

Overzicht van spreiding van aanvragen en toekenningen naar regio en sector in 2008, 2009 en 2010

Aanvragen en toekenningen 2008

Spreiding aanvragen van 2008 op **regio en sector**

	Zorg	Welzijn	Ond	Gemeente	SZ	OV	Politie	Ambulance	Samen	Brandw	Rijk	Geen	Tot
Noord	2	0	3	1	1	0	1	0	0	0	0	0	8
Oost	3	0	4	0	0	0	1	1	0	0	0	1	10
West	9	0	4	5	1	2	1	0	0	0	1	2	25
Zuid	6	0	3	2	0	0	0	1	2	0	0	1	15
Tot	20	0	14	8	2	2	3	2	2	0	1	4	58

Noord = Groningen, Friesland, Drenthe; *Oost*= Flevoland, Overijssel, Gelderland; *West* = Noord Holland, Utrecht, Zuid Holland; *Zuid*= Zeeland, Noord Brabant, Limburg

Spreiding toekenningen van 2008 op **regio en sector**

	Zorg	Welzijn	Ond	Gemeente	SZ	OV	Politie	Ambulance	Samen	Brandw	Rijk	Geen	Tot
Noord	2	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	3
Oost	2	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5
West	6	0	3	1	1	2	1	0	0	0	1	0	15
Zuid	5	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	7
Tot	15	0	7	1	2	2	1	1	0	0	1	0	30

Aanvragen en toekenningen 2009

Spreiding aanvragen van 2009 op **regio en sector**

	Zorg	Welzijn	Ond	Gemeente	SZ	OV	Politie	Ambulance	Samen	Brandw	Rijk	Geen	Tot
Noord	3	1	0	2	0	1	0	0	0	0	0	0	7
Oost	4	2	2	2	0	0	2	1	0	0	2	0	15
West	14	3	3	6	1	2	4	4	4	1	1	1	44
Zuid	9	3	2	3	0	2	0	1	0	0	1	2	23
Tot	30	9	7	13	1	5	6	6	4	1	4	3	89

Noord = Groningen, Friesland, Drenthe; *Oost*= Flevoland, Overijssel, Gelderland; *West* = Noord Holland, Utrecht, Zuid Holland; *Zuid*= Zeeland, Noord Brabant, Limburg

Spreiding toekenningen van 2009 op **regio en sector**

	Zorg	Welzijn	Ond	Gemeente	SZ	OV	Politie	Ambulance	Samen	Brandw	Rijk	Geen	Tot
Noord	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1
Oost	2	0	1	0	0	0	1	0	0	0	2	0	6
West	5	3	1	4	1	2	1	0	1	1	1	0	20
Zuid	3	2	1	2	0	1	0	0	0	0	1	0	10
Tot	10	5	3	6	1	3	3	0	1	1	4	0	37

Aanvragen en toekenningen 2010Spreiding aanvragen van 2010 op **regio en sector**

	Zorg	Welzijn	Ond	Gemeente	SZ	OV	Politie	Ambulance	Samen	Brandw	Rijk	Woning	Geen	Tot
Noord	1	3	1	1	1	1	1	0	2	0	1	0	0	12
Oost	1	2	0	1	0	0	2	1	0	0	0	1	0	8
West	4	12	6	11	1	4	4	0	1	1	8	3	3	58
Zuid	3	8	5	10	0	2	3	0	0	1	1	1	1	35
Tot	9	25	12	23	2	7	10	1	3	2	10	5	4	113

Noord = Groningen, Friesland, Drenthe; *Oost* = Flevoland, Overijssel, Gelderland; *West* = Noord Holland, Utrecht, Zuid Holland;
Zuid = Zeeland, Noord Brabant, Limburg

Spreiding toekenningen van 2010 op **regio en sector**

	Zorg	Welzijn	Ond	Gemeente	SZ	OV	Politie	Ambulance	Samen	Brandw	Rijk	Woning	Geen	Tot
Noord	0	1	1	1	1	0	0	0	2	0	0	0	0	6
Oost	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	0	3
West	1	4	6	3	0	2	2	0	1	0	2	0	0	21
Zuid	2	4	3	4	0	2	0	0	0	0	0	0	0	15
Tot	3	9	10	9	1	4	3	0	3	0	2	1	0	45